

MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARNI TARBIYALASHDA ZAMONAVIY TA'LIM TEKNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Tangirova Ruhshona

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim
yo'nalishi talabasi

ЗНАЧЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Тангирова Рухшона

Институт предпринимательства и педагогики Денова,
студент дошкольного образования

THE IMPORTANCE OF MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

Tangirova Rukhshona

Institute of Entrepreneurship and Pedagogy Denau,
Student of Preschool Education

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tizimida ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish ta'lim jarayonining muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydi. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni tarbiyalashda zamonaviy ta'lim texnologiyalarining ahamiyati, ularni qo'llash usullari tahlil qilingan. Shuningdek, o'yinli ta'lim texnologiyalarining bola tarbiyasiga ta'siri o'rganilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim tizimi, bola, ta'lim, tarbiya, zamonaviy ta'lim texnologiyalari, o'yinli ta'lim texnologiyalari.

Аннотация: Эффективное использование образовательных технологий в системе дошкольного образования обеспечивает успешность образовательного процесса. В статье анализируется значение современных образовательных технологий и методов их применения в образовании детей дошкольного возраста. Также изучалось влияние игровых образовательных технологий на образование детей.

Ключевые слова: система дошкольного образования, ребенок, образование, воспитание, современные образовательные технологии, игровые образовательные технологии.

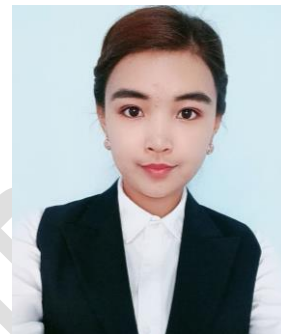
Abstract: Effective use of educational technologies in the preschool education system ensures the success of the educational process. The article analyzes the importance of modern educational technologies and methods of their application in the education of preschool children. The influence of game educational technologies on children's education was also studied.

Key words: preschool education system, child, education, upbringing, modern educational technologies, game educational technologies.

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION).

Jamiyat rivojlanishining hozirgi bosqichidagi innovatsion jarayonlar, birinchi navbatda, bolaning

potensial qobiliyatlarini ochishning dastlabki bosqichi sifatida maktabgacha ta'lim tizimiga ta'sir qiladi. Maktabgacha ta'limni rivojlantirish va yangi

e-mail:

tangirovar@bk.ru

Orcid: 0009-0007-7673-785X

sifat bosqichiga o'tishni innovatsion texnologiyalarni rivojlantirmasdan turib amalga oshirib bo'lmaydi. Innovatsion ta'lim texnologiyalari zamonaviy ijtimoiy-madaniy sharoitlarda bolaning shaxsiy rivojlanishidagi dinamik o'zgarishlar orqali ijobiy natijaga erishishga qaratilgan o'qitish usullari va ta'lim vositalari tizimidir.

Taraqqiyotning hozirgi bosqichida ta'lim jarayonlarida o'zgarishlar ro'y bermoqda: ta'lim mazmuni yanada murakkablashmoqda, maktabgacha ta'lim tizimi tarbiyachilari o'z e'tiborini bolalarning ijodiy va intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishga, hissiy-irodaviy sohalarni shakllantirishga qaratmoqda.

Maktabgacha ta'lim tizimida qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik texnologiyalar maktabgacha ta'limning davlat standartlarini amalga oshirishga qaratilgan. Bu kabi pedagogik texnologiyalarning asosiy mezonlariga konseptuallik, tizimlilik, nazorat qilish qobiliyati, samaradorlik, takrorlanuvchanlik kabi tamoyillar kiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI (АНАЛИЗ ЛИТЕРАТУРЫ / LITERATURE ANALYSIS).

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni tarbiyalashda zamonaviy ta'lim texnologiyalarining ahamiyati bugungi kunga qadar bir qator mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. Jumladan, maktabgacha ta'lim muassasasida bolaning aqliy, ruhiy va jismoniy rivojlanishida ta'lim texnologiyalarining ahamiyati masalasi O.U.Xasanboyeva [2], L.S.Vigotskiy [3], D. B.Elkonin [5], A.V.Zaporojets [4], M.I.Lisina kabi olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Ushbu tadqiqotlarda pedagogik texnologiyalar bolaning atrofidagi voqelikni tushunish, uning o'ziga xosligini ochib berish hamda faolligini shakllantirishga yordam beradigan jarayon sifatida talqin qilingan [2].

МУХОКАМА(ОБСУЖДЕНИЕ/DISCUSSION)

Zamonaviy jamiyatda maktabgacha ta'lim tizimida «pedagogik texnologiyalar» atamasi pedagogik jarayonning tarkibiy qismi, maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va o'qitish vositalari hamda usullari sifatida qaraladi. Pedagogik texnologiyalar bosqichma-bosqich xarakterga ega bo'lishidan tashqari, tarbiyachi faoliyatining maqsad va vazifa-

larining aniqligi bilan ham ajralib turadi. Pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda, maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisi bolaning rivojlanish tendensiyasini oshirishi mumkin. Texnologik darajada ishlashni o'rgangan tarbiyachi uchun asosiy e'tibor har doim bolaning o'zini-o'zi rivojlantirishiga qaratilgan bo'ladi, chunki ta'lim muassasasi insonning asosiy ehtiyojini – o'zini o'zi rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojni shakllantirishi kerak [5].

Maktabgacha ta'limga nisbatan pedagogik texnologiyalarni tasniflash masalasi ham munozarali masala hisoblanadi. Umumiy o'rta ta'limning boshlang'ich sinflarida foydalanish uchun tavsiya etilgan pedagogik texnologiyalar maktabgacha ta'limda ham bolalarning psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda qo'llanilishi mumkin. Maktabgacha ta'lim muassasalari ta'lim dasturlarining o'zgaruvchanligi turli xil pedagogik texnologiyalardan foydalanishni nazarda tutadi [3].

Hozirgi bosqichda maktabgacha ta'lim tizimi bolalar bilan ishlashda yuqori va barqaror natijalarga erishish yo'llarini qidirmoqda. Ijtimoiy sharoit o'zgarishlariga javob beradigan avlodni tarbiyalash esa o'z navbatida tizimda yangi yondashuvlarni joriy qilishni talab etadi. Yangi ta'lim dasturlarini tanlashda tarbiyachilar birinchi navbatda ularning samaradorligiga e'tibor qaratadi. Texnologik jarayonlar samarali bo'lishi kerakligi sababli, ta'lim va tarbiya sifatini oshirishga intilayotgan tarbiyachilar maktabgacha ta'lim muassasalarining ta'lim jarayoniga pedagogik texnologiyalarni joriy etishda tobora ko'proq ishtirok etmoqda [4].

Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan zamonaviy talablar tarbiyachilarni rivojlantiruvchi ta'limga yo'naltiradi. Zeo, qobiliyatli va iqtidorli bolalarni aniqlash va rivojlantirish, ularning salohiyatini ro'yobga chiqarishni ta'minlaydigan shart-sharoitlarni yaratish hozirgi bosqichda pedagogika va psixologiya fanining ustuvor vazifalaridan biridir. Maktabgacha ta'lim amaliyoti shuni ko'rsatadiki, ta'lim muvaffaqiyatiga nafaqat taqdim etilayotgan materialning mazmuni, balki bolaning qiziqishi va uning kognitiv faolligini uyg'otishga qodir bo'lgan taqdim etish shakli ham ta'sir qiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatlarini intensiv rivojlantirish texnologiyasi «Afsonaviy

labirint o'yini» (mualliflar V.V. Voskobovich, T.G. Xarko, T.I. Balatskaya) bolalar ta'limining zamonaviy talablariga va faoliyatga asoslangan yondashuvga bo'lgan talabga javob beradi. Texnologiyaning asosiy maqsadi muammoli va ijodiy vazifalarni hal qilishga qaratilgan maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual va o'yin faoliyatini shakllantirish bo'lib, ushbu texnologiya maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Texnologiyaning birinchi tamoyili maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yinga asoslangan ta'limdir [2].

«Afsonaviy labirint o'yini» – bu ma'lum bir syujetni amalga oshirish orqali kattalar va bolalar o'rtasidagi o'zaro ta'sir shakli hisoblanadi. Shu bilan birga, o'yin mazmuniga o'quv vazifalari ham kiritiladi. Uslubiy ertaklar ham qo'shimcha o'yin motivatsiyasini yaratadi. Ularning syujetlari savollar, topshiriqlar, mashqlar va topshiriqlar tizimini organik tarzda birlashtiradi. Ushbu texnologiyani amalga oshirish jarayonida kattalar ertak o'qiydi, bola uni tinglaydi va hikoya davom etar ekan, savollarga javob beradi, muammolarni hal qiladi va topshiriqlarni bajaradi. Ushbu texnologiya bolalar o'yin faoliyatini tashkil etish, diqqat, xotira, tasavvur, tafakkur va nutqning aqliy jarayonlari rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. O'yinning doimiy va bosqichma-bosqich murakkablashishi bolalar faoliyatini optimal qiyinchilik zonasida saqlashga imkon beradi. Har bir o'yinda bola har doim qandaydir «obyektiv» natijaga erishadi.

NATIJALAR (РЕЗУЛЬТАТЫ / RESULTS). Shuni ta'kidlab o'tish joizki, maktabga psixologik tayyorgarlik doimiy, o'zgarmas hisoblanmaydi. Psixologik tayyorgarlikning tarkidiy qismlari: intellektual (aqliy), ma'naviy va irodaviy tayyorgarlikdan idorat [7]. Kichik yoshdagi bolani tarbiyalashning eng muhim vazifalaridan biri uning aqlini rivojlantirish, yangi narsalarni osongina o'zlashtirishga imkon beradigan fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishdir. Maktabgacha yoshdagi bolalarning tafakkurini maktab ta'limiga tayyorlashning mazmuni va usullari ushbu muammoni hal qilishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Maktabgacha yoshdagi ta'lim jarayonida turli xil rivojlantiruvchi metodlar qo'llaniladi. Biroq, butun maktabgacha ta'lim davomida aqliy rivojlanish, xususan, matematik rivojlanish uchun muhim bo'lgan barcha fikrlash qobiliyatlarini kompleks rivojlantirish imkoniyatlarini yetarli deb bo'lmaydi [3].

Innovatsion texnologiyalarni maktabgacha ta'lim tizimida joriy etishning afzalligi shundaki, bunda tarbiyachi va bola samarali muloqotga kirishadi, bu jarayonda tarbiyachi bolaning individualligini, qiziqishlarini, ehtiyojlarini, rivojlanishini, ijodiy qobiliyatlarini hisobga olgan holda uning rivojlanishi uchun g'amxo'rlik ko'rsatadi. Bu orqali tarbiyachi bolaga uning xususiyatlari va afzalliklarini bilishga, noyob va takrorlanmas ekanligini tushunishga yordam beradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash jarayonida tarbiyachi har bir bolani turli vaziyatlarda – muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizlikda doimo qo'llab-quvvatlashi kerak. Boshqacha qilib aytganda, har qanday holatda, kattalar bolaning o'ziga ishonishiga yordam berishlari kerak. Chunki o'ziga ishonch – inson shaxsiyatining muhim sifati hisoblanadi. Bu bolaga o'z fikriga ega bo'lish va himoya qilish, o'ziga va his-tuyg'ulariga ishonish imkonini beradi. Insonda o'ziga ishonch hissi juda erta yoshdan boshlab shakllanishi juda muhimdir [5]. Bolaning aqliy va emotsional rivojlanishida maktabgacha ta'lim muassasasi va ota-ona hamkorligi juda muhimdir. Tarbiyachining har qanday kasbiy faoliyati, agar ota-onalar uning faol yordamchilari va hamfikrlari bo'lsa, chinakam samarali bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, bolalar bog'chasi va oilada bolalarni tarbiyalash va o'qitishning uzluksizligi maktabgacha yoshdagi bola rivojlanishining muhim shartidir. Shuning uchun maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari nafaqat samarali ta'lim texnologiyalarini ta'lim-tarbiya tizimiga joriy etishlari, balki ota-onalar bilan ishlashga ham e'tibor berishlari kerak [2].

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION). Xulosa sifatida aytish lozimki, innovatsion pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonini tashkil etishga, bolalarning ta'lim va tarbiyasi uzluksizligi

uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishga yordam beradi.

Tarbiyachilar bolalarga gadgetlardan foydalanish qoidalarini o'rgatmasliklari mumkin emas, chunki bu bolalarning sog'lom rivojlanishi va xavfsizligi uchun muhim. Qoidalar va nazorat bolalarning gadgetlardan foydalanishini muvozanatli va xavfsiz qilishiga yordam beradi [6].

Shuningdek, pedagogik texnologiyalar bolaning noyob qobiliyatlarini rivojlantirishga, o'zgaruvchan ijtimoiy va iqtisodiy hayotga moslashishga va oilani ta'lim jarayoniga jalb qilishga yordam beradi. Binobarin, ta'limning kelajagi har bir shaxsning individual qobiliyati va ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'lim va tarbiya dasturlarini yaratish bilan bevosita bog'liqdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI (ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES)

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 08.05.2019-yildagi PQ-4312-son qarori.
2. Xasanboyeva O.U. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. –Toshkent: Ilm ziyo, 2010. – 186 b.
3. Выготский Л.С. Обучение и развитие в дошкольном возрасте / Л.С. Выготский. – М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1996. – 412 с.
4. Запорожец А. В. Основные проблемы онтогенеза психики // Избранные психологические труды: в 2 т. – М.: Педагогика. – 1986. – 132 с.
5. Эльконин Д. Б. Психологические вопросы игры и обучения в дошкольном возрасте. – М.: Издательство Академии Педагогических Наук РСФСР, 1957. – 148 с.
6. Kurbanbayeva M. GADJETLAR VA ULARNING BO'LA PSIXIKASIGA TA'BSIRI. (2024). *TAMADDUN NURI JURNALI*, 7(58), 302-306. <https://doi.org/10.69691/f0q8mq85>
7. Kurbanbayeva M. BOLALARNI MAKTAB TA'LIMIGA SIFATLI VA SAMARALI TAYYORLASH. (2024). *TAMADDUN NURI JURNALI*, 4(55), 425-428. <https://doi.org/10.69691/wnanmp84>

